

STÄDER FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I EUROPEISKA UNIONEN

EN VÄGLEDNING TILL STÖD FÖR OFFENTLIG
FÖRVALTNING SOM PÅ LOKAL NIVÅ VILL
GÖRA MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER TILL
EN DEL AV MÄNNISKORS VARDAG

Viktiga förkortningar

CoE	Europarådet	OHCHR	Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter
FN	Förenta nationerna	RBA	Rättighetsbaserat arbetssätt, en strategi som bygger på mänskliga rättigheter
FRA	Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter	SDG	Mål för hållbar utveckling
HBTQI	Homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter samt intersexpersoner	UN-Habitat	FN:s program för boende- och bebyggelsefrågor
NHRI	Nationellt institut för mänskliga rättigheter		

Printed by Imprimerie Centrale in Luxembourg

Manuskriptet slutfört i mars 2022

© Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, 2023

Kopiering tillåten med angivande av källan.

För vidareutnyttjande eller kopiering av fotografier eller annat material som inte omfattas av upphovsrätten hos Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter måste tillstånd begäras direkt hos upphovsrättsinnehavaren.

Varken Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter eller någon person som agerar på byråns vägnar är ansvarig för hur nedanstående uppgifter används.

Detta dokument (*Human rights cities in the European Union – A guide to support local authorities in making human rights part of people’s daily life*) har översatts från engelska på uppdrag av länsstyrelserna, genom samordnings- och utvecklingsuppdraget i mänskliga rättigheter. FRA ansvarar inte för översättningen.

Luxemburg: Europeiska unionens publikationsbyrå, 2023

Print ISBN 978-92-9461-927-3 doi:10.2811/46 TK-02-21-824-SV-C

PDF ISBN 978-92-9461-924-2 doi:10.2811/888546 TK-02-21-824-SV-N

Fotokällor:

Omslag: © iStock/vitomirov

Sidan 1: © FRA

Sidan 3: ©blvdone/stock.adobe.com

Sidan 4: © Valmedia/stock.adobe.com

Sidan 5: © Tom Wang/stock.adobe.com

Sidan 6: © Lunds stad, fotograf: Eva-Marie Johnsson

Sidan 8: © Menschenrechtsbüro Stadt Nürnberg, fotograf: Lothar Mantel

Sidan 12: © Stadt Wien

Sidan 20: © Graz Human Rights Council

Sidan 29: © FRA

Sidan 41: © FRA

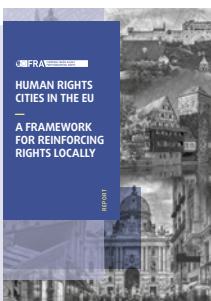
Hur kan den här vägledningen vara till hjälp för städer?

Den här vägledningen kan vara till stöd för städer som vill förbättra sitt arbete med att respektera de mänskliga rättigheterna. Syftet är att uppmuntra offentlig förvaltning på lokal och regional nivå att anta en högre ambitionsnivå vad gäller människorättsnormer. Tanken är att uppmuntra och främja ömsesidigt lärande avseende mänskliga och grundläggande rättigheter.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA), en grupp städer för mänskliga rättigheter och olika yrkesverksamma inom EU har samarbetat för att ta fram den här vägledningen.

Vägledningen bygger på goda exempel och erfarenheter från städer, regioner, experter, internationella organisationer och nätverk som återfinns i FRA:s rapport *Human rights cities in the EU: A framework for reinforcing rights locally*.

Läs mer på:

Human rights cities in the EU: a framework for reinforcing rights locally (europa.eu)

▶ Se videon på:

Human Rights cities | European Union Agency for Fundamental Rights (europa.eu)

Ett gemensamt mål – flera lösningar

Skyldigheten att respektera mänskliga och grundläggande rättigheter gäller all offentlig förvaltning, inklusive offentlig förvaltning på lokal och regional nivå. Städer, tätort, kommuner och regioner i EU skiljer sig dock åt vad gäller struktur, sammansättning, befogenheter och storlek.
→ Den här vägledningen är av allmän karaktär. Den bör läsas med beaktande av det nationella och lokala/regionala sammanhanget, inklusive konstitutionella traditioner och befogenheter.

Det finns ingen ackrediteringsprocess för att bli en stad för mänskliga rättigheter ("MR-stad"). Det bygger på en självdeklaration.
→ Offentlig förvaltning på lokal och regional nivå kan använda vägledningen för att utforma och genomföra sina egna stegvisa strategier och policyer.

Vad är en "stad för mänskliga rättigheter"?

Denna beteckning används när de lokala styrande myndigheterna, lokala gräsrotsorganisationer och stadens invånare, genom en deklaration, förbinder sig att tillsammans arbeta för att upprätthålla internationella standarder och normer för mänskliga rättigheter. Det innebär vidare att staden vidtar åtgärder för att uppfylla dessa standarder och för att integrera mänskliga rättigheter i ledning och styrning, vilket bidrar till att respektera och främja de mänskliga rättigheterna.

Initiativet för städer för mänskliga rättigheter ("MR-städer") startade i Rosario (Argentina) 1997. Initiativet har därefter spridits till många fler lokala myndigheter världen över, t.ex. Porto Alegre (Brasilien), Jakarta (Indonesien), Gwangju och Seoul (Sydkorea), York (Storbritannien) och Washington DC (USA). I EU har det antagits i städer som Graz, Salzburg och Wien (Österrike), Turin (Italien), Middelburg och Utrecht (Nederländerna), Barcelona och Valencia (Spanien) och Lund (Sverige). Ytterligare städer som Åbo (Finland) arbetar för närvarande för att få status som en MR-stad.

Bortom städerna

Den allmänna termen "stad" kan gälla olika administrativa områden, t.ex. städer, kommuner, distrikt, län, provinser och regioner.

Mänskliga rättigheter eller grundläggande rättigheter?

Begreppet "mänskliga rättigheter" avser alla civila, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som har fastställs i internationella rättsligt bindande överenskommelser. Termen "grundläggande rättigheter" avser de rättigheter som ingår i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och som återspeglas i de allmänna principerna inom EU-rätten.

→ Denna vägledning behandlar genomförandet av både mänskliga och grundläggande rättigheter på lokal nivå. För att underlätta läsningen hänvisar texten till mänskliga rättigheter i allmänhet, vilket åsyftar båda typer av rättigheter. Läs mer på: <https://keydifferences.com/difference-between-fundamental-rights-and-human-rights.html>

Att arbeta lokalt: att göra de mänskliga rättigheterna till en del av människors vardag

De flesta människor i EU bor i städer och andra urbana områden. Städer är en idealisk utgångspunkt för att förverkliga mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen, det vill säga de universella värden som EU bygger på. En stor del av en stads dagliga arbete har en direkt koppling till mänskliga rättigheter, till exempel när det gäller att säkerställa tillgång till bostäder eller sjukvård, förvalta offentliga platser, stödja social integration, delta i den offentliga debatten eller främja lokal demokrati.

Flera städer har redan börjat arbeta aktivt för att leva upp till de mänskliga rättigheterna. De gör det genom olika typer av riktade insatser, t.ex. genom att hjälpa till att förbättra servicen för barn och ungdomar, stödja äldre eller hemlösa. Riktade insatser sker även inom romsk inkludering och integration. Dessa aktiviteter kopplas emellertid inte alltid explicit till de mänskliga rättigheterna.

“Att bli en stad för mänskliga rättigheter innebär att staden uttryckligen kopplar sådan verksamhet till förpliktelser som rör mänskliga och grundläggande rättigheter. Det kan ha en stärkande effekt, öka förtroendet för lokala myndigheter och främja offentliga debatter som i slutändan bidrar till att skapa rättvisare samhällen för alla.”

Michael O’Flaherty,
direktör för EU:s byrå
för grundläggande rättigheter

“Mänskliga rättigheter är universella rättigheter. De kan bidra till att föra människor närmare varandra och till att bygga broar i samhället. Det åligger regeringar och offentliga institutioner att skydda de mänskliga rättigheterna och att säkerställa ett värdigt och fritt liv för varje enskild individ.”

Michael Ludwig, borgmästare och guvernör i Wien, Österrike

Nio av tio personer i EU anser att mänskliga rättigheter är viktiga för att skapa ett mer rättvist samhälle.

FRA:s undersökning om grundläggande rättigheter samlade in information om erfarenheter, uppfattningar och åsikter om en rad frågor avseende mänskliga rättigheter från 35 000 personer i de 27 EU-medlemsstaterna, Nordmakedonien och Storbritannien. Resultaten visar att människor i stor utsträckning anser att mänskliga rättigheter kan spela en aktiv och betydelsefull roll i deras liv, men att ojämlikheter samtidigt kan påverka deras uppfattning om mänskliga rättigheter. Ju större svårigheter människor har i sitt dagliga liv, desto mer upplever de att de mänskliga rättigheterna inte gäller för dem. Undersökningen visar också vikten av att offentliga service, även på lokal nivå, är öppen, tillförlitlig och tillhandahålls utan diskriminering.

”Jag tror att vi genom städerna måste bygga en gemensam front för mänskliga rättigheter, mot rasism och diskriminering. (...) Det finns inga första eller andra klassens människor, alla måste ha samma grundläggande rättigheter.”

Ada Colau, borgmästare i Barcelona, Spanien

Mänskliga rättigheter: att uppfylla en rättslig förpliktelse

Offentlig förvaltning på nationell, lokal och regional nivå, inklusive städer, är "ansvarsbärare": de är skyldiga att respektera, främja och förverkliga de mänskliga rättigheterna och att agera när dessa rättigheter kränks. De är skyldiga att skydda "rättighetsinnehavarna" – de som har rätt till rättigheter och friheter enligt internationella och europeiska konventioner, stadgar och fördrag som staterna har ratificerat.

"Att respektera och främja de mänskliga rättigheterna är ett arbete som aldrig tar slut. Detta blev tydligare än någonsin under coronapandemin. Tänk på rätten till arbete, rätten till hälsa, rätten till utbildning eller rätten till tillgång till offentlig service för personer med funktionsnedsättning. För människor är mänskliga rättigheter inte något abstrakt, långt borta, något som finns i andra länder. De mänskliga rättigheterna får sin mening nära hemmet, i våra städer."

Linda Voortman, medborgmästare i Utrecht, Nederländerna

Dessa skyldigheter är bindande för all offentlig förvaltning, i städer och på landsbygden, oavsett storlek eller konstitutionella befogenheter.

”Att vara en stad för mänskliga rättigheter har varit ett sätt att skapa lika möjligheter för alla våra medborgare och att ta tydlig ställning för att samarbeta med andra städer runt om i Europa. De flesta av våra medborgare bor i städerna i dag, omkring 70 procent, -men vi får inte glömma landsbygden eftersom vi är skyldiga att skapa lika rättigheter för alla. I Lund strävar vi efter att inkludera hela kommunen, både staden och landsbygden, i vårt arbete med mänskliga rättigheter eftersom det är viktigt för att främja sammanhållningen.”

Philip Sandberg, kommunstyrelsens ordförande i Lund

↑ Sverige, 2020.

Lokalt möte mellan Lund och Södra Sandby.

”Sedan 2001 har staden Graz varit den första europeiska staden för mänskliga rättigheter. Detta är kopplat till en hög efterfrågan, som prövas och behöver tillgodoses dagligen. Vi måste se till att de grundläggande rättigheterna garanteras, att diskriminering förhindras, att alla människor behandlas lika och att minoriteter skyddas. Detta är viktigt för mig och en fråga som ligger mig varmt om hjärtat, eftersom det är grunden för en fredlig och solidarisk samexistens.”

Elke Kahr, borgmästare i Graz, Österrike

Att vara en stad för mänskliga rättigheter: ger det ett mervärde?

I en MR-stad säkerställer de folkvalda en god offentlig förvaltning genom att ställa höga krav på ansvarsutkrävande, öppenhet och allmänhetens deltagande i beslutsprocesser, från utformning till genomförande av insatser. Detta bidrar till att förvaltningarna blir mer medvetna om de universella värden och mänskliga rättigheter som de alltid måste respektera inom ramen för sina åtgärder. Det ökar också allmänhetens förtroende och det civila samhällets stöd – två viktiga faktorer för att främja kreativitet och innovation.

Grunder, strukturer och verktyg

Ramverket för MR-städer undersöker de grunder, strukturer och verktyg som kan hjälpa städer att integrera mänskliga rättigheter i sitt dagliga arbete på ett systematiskt och hållbart sätt.

Det samlar nödvändiga delar som kan tillämpas på ett flexibelt sätt, anpassat till det lokala sammanhanget och stadens resurser.

Verktygen stödjer strukturerna, som i sin tur integrerar grunderna – rättigheterna och principerna – i stadens arbete.

↓ Invånare i Nürnberg samlas mot högerextremism i "Straße der Menschenrechte".

RAMVERKET I ETT NÖTSKAL

GRUNDER

Stadens åtaganden för
mänskliga rättigheter

- 1 Att åta sig att respektera, skydda och förverkliga de rättigheter och friheter som anges i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna samt i EU-lagstiftningen
- 2 Att åta sig att skydda, respektera och uppfylla internationella åtaganden för mänskliga rättigheter
- 3 Att åta sig att följa FN:s mål för hållbar utveckling och Agenda 2030 för hållbar utveckling
- 4 Att åta sig att bidra till internationella gransknings- och övervakningsmekanismer

Att integrera mänskliga rättigheter
i stadens arbete och verksamhet

Att tillämpa ett rättighetsbaserat
arbetssätt i alla stadens verksamheter

Att utveckla kunskap genom ömsesidigt lärande
och utbildning i mänskliga rättigheter

Att beakta de mänskliga rättigheterna
i budget- och upphandlingsprocesser

Att upprätta och genomföra en lokal
handlingsplan för mänskliga rättigheter

Att säkerställa att lokala beslut är förenliga
med de mänskliga rättigheterna

Att övervaka och utvärdera stadens
arbete på ett deltagarbaserat sätt

Att öka människors medvetenhet om mänskliga rättigheter

Att samarbeta internationellt och bidra till ömsesidigt
utbyte och ömsesidigt lärande mellan
städer när det gäller mänskliga rättigheter

5 Att anta en avsiktsförklaring som bekräftar
stadens engagemang för mänskliga rättigheter

6 Att nominera en vald representant med särskilt
ansvar för mänskliga rättigheter

7 Att inrätta en enhet eller en avdelning
för mänskliga rättigheter

8 Att inrätta ett råd för mänskliga rättigheter

9 Att inrätta en antidiskrimineringsfunktion
eller en lokal ombudsperson

10 Att årligen rapportera om mänskliga rättigheter i staden

11 Att samarbeta och utveckla partnerskap
med nationella, europeiska och internationella
organisationer för mänskliga rättigheter

STRUKTURER

Mekanismer och förfaranden för att
hjälpa till att integrera mänskliga
rättigheter i det dagliga arbetet

VERKTYG

Metoder och resurser för att stödja
arbetet med mänskliga rättigheter

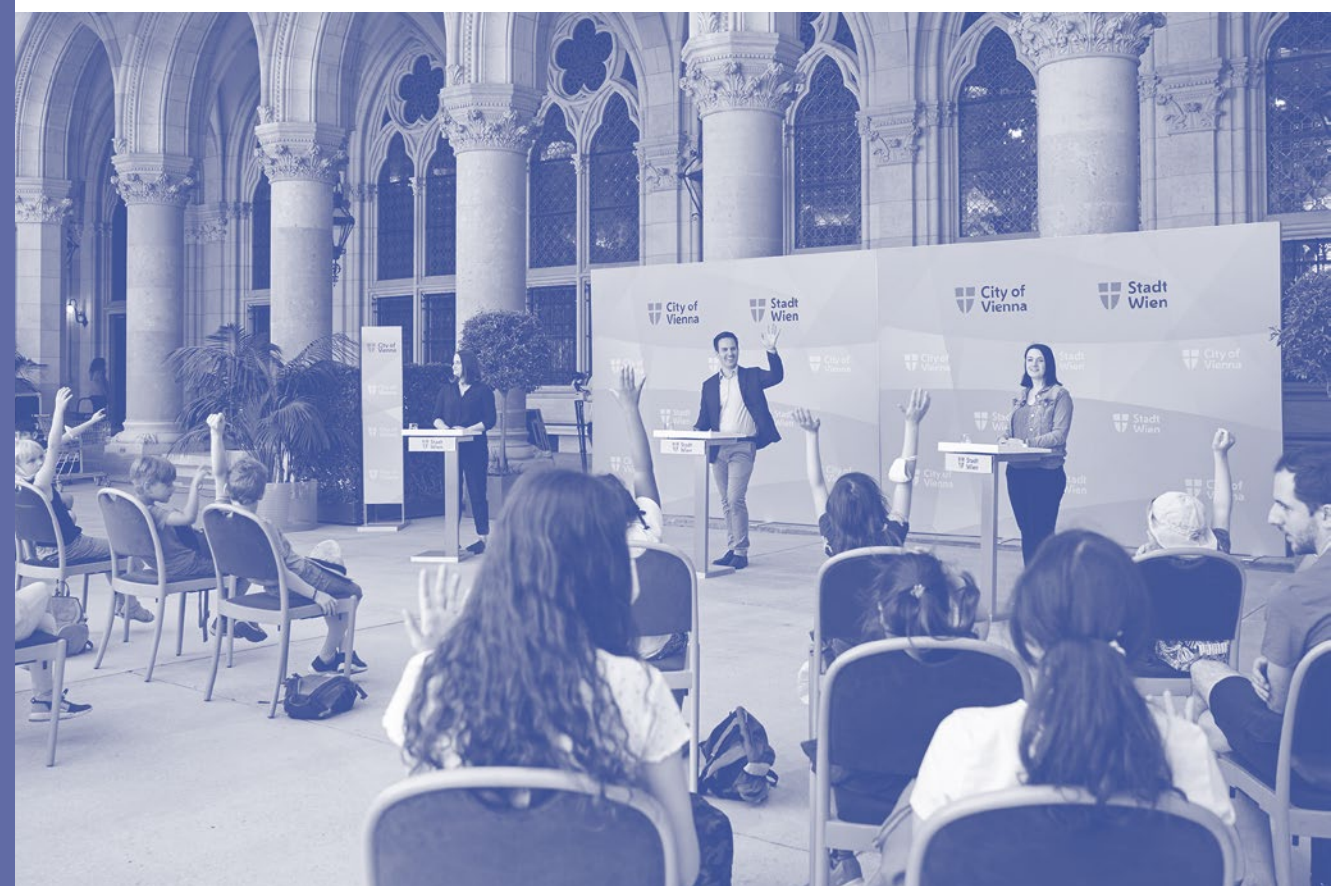

Grunder —

Stadens åtaganden
för mänskliga rättigheter

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

↑ Österrike, 2021.
Wiens barn- och
ungdomsparlament.

Att åta sig att respektera, skydda och förverkliga de rättigheter och friheter som anges i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna samt i EU-lagstiftningen

1

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen tillhör EU:s grundläggande värden. **EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna** och **EU-lagstiftningen** är ett uttryck för dessa värden som även ligger till grund för EU:s policyer och program. Stadgan är EU:s konstitutionella rättighetsförklaring som omfattar 50 rättigheter och friheter för alla som bor i EU. Medlemsstaterna, inklusive offentlig förvaltning på lokal nivå, är enligt lag skyldiga att följa stadgan när de agerar på områden som omfattas av EU-lagstiftning, arbetar inom EU-projekt/program eller använder EU-medel.

HUR?

Hänvisa till stadgan när du arbetar med att öka medvetenheten om grundläggande rättigheter, detta för att visa att EU i första hand är en politisk union av värden och rättigheter.

.....

Använd **EU-medel** för att utveckla initiativ som främjar rättigheter och värden.

.....

Säkerställ att förvaltningarna och alla leverantörer av offentliga tjänster följer EU-lagstiftningen.

.....

GODA EXEMPEL

Wiens åtaganden om mänskliga rättigheter innehåller hänvisningar till internationella och europeiska överenskommelser om mänskliga rättigheter, inklusive EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

VIKTIGA LÄNKAR

- **EU-medborgare, jämlikhet, rättigheter och värderingar – program och finansiering**
- **Resurser om EU-stadgan, FRA**

2

HUR?

Genom att åta sig att följa samtliga, av staten ratificerade, internationella överenskommelser om mänskliga rättigheter.

Hänvisa explicit till internationella överenskommelser (t.ex. den **allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna** eller den **europiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna**) i samband med beslutsfattande.

Samarbeta med experter och nationella människorättsaktörer (t.ex. nationella människorättsaktörer (**MR-institut, jämställdhetsorgan, ombudsmän**) ⁽¹⁾ för att få uppdaterad information om utvecklingen inom mänskliga rättigheter.

VIKTIGA LÄNKAR

- Förteckning över universella överenskommelser för mänskliga rättigheter, Förenta nationerna
- Europarådets (CoE) fördrag

Att åta sig att skydda, respektera och uppfylla internationella åtaganden för mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter utgör universella och rättsligt bindande normer för offentlig förvaltning på alla nivåer. Genom att offentligt åta sig att säkerställa ratificerade och därmed bindande internationella åtaganden om mänskliga rättigheter bekräftar städerna att de kommer att skydda och respektera dessa rättigheter och sätta dem i centrum för sitt beslutsfattande.

GODA EXEMPEL

Nürnbergs deklaration "**City of peace and human rights**" hänvisar till den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna.

Barcelonas åtaganden omfattar samtliga internationella åtaganden om mänskliga och grundläggande rättigheter samt hänvisningar till **European Charter for the Safeguarding of Human Rights**.

(1) För Sverige, se t.ex.: Institutet för mänskliga rättigheter, länsstyrelserna, Jämställdhetsmyndigheten, Diskrimineringsombudsmannen och Barnombudsmannen.

Att åta sig att följa FN:s mål för hållbar utveckling och Agenda 2030 för hållbar utveckling

3

År 2015 antog världssamfundet (samtliga 193 medlemsstater i FN) **Agenda 2030 för hållbar utveckling** och dess **17 mål för hållbar utveckling**, vilket innebär ett åtagande att säkerställa inkluderande ekonomisk tillväxt för alla, social inkludering och miljöskydd. De undertecknande parterna kom också överens om att främja fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen genom detta nya globala partnerskap. Agendan är en konkret uppmaning till regeringar och offentlig förvaltning att vidta åtgärder för att utrota fattigdomen, bekämpa ojämlikhet och ta itu med klimatförändringarna. De 17 målen och de fler än **210 indikatorerna** omfattar fattigdom, hunger, hälsa och välbefinnande, utbildning av god kvalitet, hållbara städer och mycket mer. FN:s globala mål för hållbar utveckling har en nära koppling till de mänskliga rättigheterna: agendan och de globala målen kan stödja städer i arbetet med att ta ett mer samlat och hållbart grepp om mänskliga rättigheter. De kan också skapa möjligheter till nya internationella partnerskap.

GODA EXEMPEL

Utrecht är en "**Stad med mål för hållbar utveckling**" som samarbetar med lokala företag för att öka människors medvetenhet om sina rättigheter och som övervakar framstegen i arbetet med de globala målen.

Flera städer och regioner som **Bonn**, **Esbo** och den **baskiska regionala regeringen** har genomfört **Voluntary Local Reviews (VLR)** för att bedöma framstegen i genomförandet av de globala målen.

HUR?

Identifiera vilka avdelningar/enheter som arbetar med de globala målen för hållbar utveckling och se till att deras styrdokument och åtgärder innehåller hänvisningar till mänskliga rättigheter.

Öka medvetenheten om Agenda 2030 och de globala målen samt hur de är kopplade till mänskliga rättigheter.

Koppla ditt lokala arbete med de globala målen till nationella insatser inom området.

VIKTIGA LÄNKAR

- **Human rights cities and the SDGs**, Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law
- **The 2030 Agenda through the eyes of the local and regional government associations** PLATFORMA och europeiska kommuners och regioners råd

4

Att åta sig att bidra till internationella gransknings- och övervakningsmekanismer

HUR?

Säkerställ att alla åtgärder för mänskliga rättigheter i staden följer rekommendationer från internationella organ.

.....

Använd rekommendationerna för att ta kontakt med nationella myndigheter, direkt eller tillsammans med andra städer, för att diskutera lokala och regionala bidrag och samarbetsmöjligheter.

.....

Ta kontakt med nationella organ (t.ex. nationella aktörer för mänskliga rättigheter, jämställdhetsorgan och/eller ombudsmannainstitutioner) ⁽²⁾ och lyft fram framgångsrika lokala initiativ. Uppmärksamma också frågor som hindrar den lokala tillämpningen av mänskliga rättigheter inom de områden som identifieras i rekommendationerna (t.ex. finansiering, nationell lagstiftning och bristande kapacitet).

.....

Internationella överenskommelser har fastställt gransknings- och/eller övervakningsmekanismer för att säkerställa att staterna skyddar och respekterar de mänskliga rättigheterna. Dessa mekanismer granskar hur staterna uppfyller sina skyldigheter. De nationella myndigheterna är direkt ansvariga för att rapportera till gransknings- och övervakningsmekanismerna. I **resolution 45/7** från år 2020 uppmanar FN:s råd för mänskliga rättigheter staterna att engagera **offentlig förvaltning på lokal nivå** i arbetet med dessa mekanismer, särskilt när de förbereder sina underlag till den allmänna återkommande utvärderingen (UPR, Universal Periodic Review). Staterna uppmanas också att främja genomförande av relevanta rekommendationer om mänskliga rättigheter inom offentlig förvaltning på lokal nivå.

Rådet för mänskliga rättigheter har, som en del av sina **särskilda förfaranden**, utsett oberoende experter för att övervaka tematiska frågor. Dessa experter samarbetar med offentlig förvaltning på lokal nivå under landbesök för att till exempel utarbeta tematiska rapporter.

(2) För Sverige, se t.ex.: Institutet för mänskliga rättigheter, Jämställdhetsmyndigheten, Diskrimineringsombudsmannen och Barnombudsmannen.

4

”[R]elevanta FN-organ, fonder och program, regionala mekanismer för mänskliga rättigheter, nationella institutioner för mänskliga rättigheter, företrädare för det civila samhället och andra intressenter [uppmanas] att samarbeta med lokala myndigheter för att hjälpa dem att fullgöra sitt ansvar för mänskliga rättigheter.”

FN:s råd för mänskliga rättigheter, **resolution 45/7**, lokala myndigheter och mänskliga rättigheter.

GODA EXEMPEL

Under 2018 uppmanade FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter till att skicka information till stater och andra aktörer om lokala myndigheters roll i främjandet och skyddet av mänskliga rättigheter. Många olika instanser skickade in **bidrag**. Bland dem fanns en nationell institution för mänskliga rättigheter, organisationer från det civila samhället, stadsnätverk och flera städer som **Barcelona, Budapest, Grigny, Nürnberg, Utrecht** och **Wien**. En ny **uppmaning om att skicka information** gjordes den 23 februari 2022.

VIKTIGA LÄNKAR

- **Universellt index för mänskliga rättigheter**, Förenta nationerna
- **Övervakningsmekanismer och övervakning av Europarådets kommunalkongress**, Europarådet
- **Geneva Cities Hub**, för att stödja städernas samverkan med internationella aktörer i Genève, staden och kantonen Genève

Strukturer —

Mekanismer och förfaranden
för att hjälpa till att integrera
mänskliga rättigheter
i det dagliga arbetet

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

↑ Österrike, 2019.

Presskonferens för Graz-rapporten om mänskliga rättigheter.

5

Att anta en avsiktsförklaring som bekräftar stadens engagemang för mänskliga rättigheter

Genom att anta en deklaration, ett beslut eller en resolution på högsta politiska nivå, t.ex. i kommunfullmäktige eller ett annat styrande organ, formaliseras stadens engagemang för mänskliga rättigheter. Deklarationen kan innehålla hänvisningar till viktiga åtaganden för mänskliga rättigheter samt till mekanismer och verktyg för att stödja arbetet med mänskliga rättigheter. Den kan också innehålla hänvisningar till åtaganden om respekt för rättsstatsprincipen, demokrati och god förvaltning.

GODA EXEMPEL

Barcelona, Graz, Nürnberg och **Wien** har antagit deklarationer om mänskliga rättigheter.

Bilbaos kommunfullmäktige antog en "**stadga om värden**". Stadgan innehåller 17 individuella och kollektiva värden som har identifierats i samråd med individer och föreningar, och som bör vara en del av livet i staden (t.ex. mänskliga rättigheter, solidaritet, tillit, miljömässig hållbarhet, delaktighet).

HUR?

Involvera lokala aktörer och rättighetsinnehavare i framtagandet, inklusive civilsamhällesorganisationer, gräsrotsorganisationer och olika grupper i samhället.

Inled, i ett tidigt skede, en dialog med folkvalda och politiska grupper i syfte att skapa samförstånd.

Informera om avsiktsförklaringen såväl internt som externt så att staden och lokala aktörer kan hänvisa till den och använda den för att utveckla en rättighetskultur.

VIKTIGA LÄNKAR

- **Staden för mänskliga rättigheter – Wien. En stad med hög livskvalitet som är engagerad i värderingar,** Wiens kommun
- **Staden för mänskliga rättigheter: Barcelonamodellen** (metodologisk vägledning), Barcelonas kommun

5

6

7

8

9

10

11

6

Att nominera en vald representant med särskilt ansvar för mänskliga rättigheter

HUR?

Säkerställ att en vald representant i kommunfullmäktige tilldelas ett särskilt ansvar för mänskliga rättigheter.

Ta fram målgruppsanpassat informationsmaterial om mänskliga rättigheter och hur dessa rättigheter kan påverka människors liv riktat mot folkvalda.

Använd goda exempel för att visa på fördelarna med mänskliga rättigheter, för alla i samhället, när du hänvisar till eller kommunicerar om mänskliga rättigheter.

Mänskliga rättigheter berör många verksamheter i staden och involverar olika förvaltningar, tjänster och service inklusive tjänster och service från externa leverantörer. Det finns en risk för att stadens arbete med mänskliga rättigheter utvecklas i stuprör, utan koppling till varandra. Nominering av en vald representant (eller kommitté) i kommunfullmäktige eller i ett annat styrande organ kan bidra till att:

- styra och samordna verksamheter som annars skulle vara isolerade,
- kommunicera externt om åtgärder i frågor som rör mänskliga rättigheter,
- övervaka framstegen och rapportera till fullmäktige om situationen för de mänskliga rättigheterna.

GODA EXEMPEL

Kommunen **Paris** har utsett en vice borgmästare med ansvar för arbetet med **mänskliga rättigheter, integration och kampen mot diskriminering**.

Turins kommunfullmäktige har inrättat en kommission för **”rättigheter och lika möjligheter”**. Den granskar förslag och övervakar verksamhet som rör jämställdhet samt skydd och främjande av rättigheter som rör människors värdighet och frihet.

Att inrätta en enhet eller en avdelning för mänskliga rättigheter

7

Att ha en särskild enhet eller en avdelning för mänskliga rättigheter inom organisationen är ett viktigt sätt att stödja arbetet med mänskliga rättigheter. En sådan enhet kan

- stödja programplanering av verksamhet för mänskliga rättigheter,
- ha kontakt med valda företrädare, förvaltningar, det civila samhället och olika grupper i samhället, inklusive utsatta grupper,
- öka medvetenheten om mänskliga rättigheter.

GODA EXEMPEL

Nürnberg, Turin, Wien och **Västra Götalandsregionen** har alla inrättat enheter eller avdelningar för mänskliga rättigheter. De hjälper sina respektive organisationer att samordna initiativ eller handlingsplaner för mänskliga rättigheter, ger råd och vägledning och ökar medvetenheten om människors rättigheter.

Bologna har infört en övergripande policy för jämställdhet och icke-diskriminering som en del av stadens **programdokument för 2021-2023**. Ett särskilt kontor och tre enheter säkerställer genomförandet av stadens politik på följande områden: a) hbtqi-rättigheter, mångfalds- och jämställdhetspolitik, b) mänskliga rättigheter, nya medborgare och internationellt samarbete samt c) interkulturella tjänster.

HUR?

Skapa utrymme för en öppen dialog mellan tjänstepersoner och de människor som riskerar särskild utsatthet (t.ex. barn och ungdomar, äldre, personer med funktionsnedsättning, minoriteter, hemlösa och hbtqi-personer).

Säkerställa att MR-enhetens/avdelningens har ett organisationsövergripande mandat att de ska stödja förvaltningarnas arbete för mänskliga rättigheter.

Öka medvetenheten om mänskliga rättigheter, universella värden och rättsstatsprincipen, bland annat hos yrkesgrupper som lärare, vårdpersonal och socionomer.

VIKTIGA LÄNKAR

- **Transparency and open government** (praktisk vägledning), Europarådets kommunalkongress
- **Child participation in local governance** (vägledning), Unicef

7

8

9

10

11

8

HUR?

Delta i strukturerade samrådsförfaranden med olika aktörer från det civila samhället: företag och fackföreningar, idrotts- och kulturföreningar, ungdomar, grannskap, religiösa grupper och stadsbor m.m.

Uppmuntra och underlätta ett aktivt deltagande (t.ex. genom att hålla möten efter arbetstid och på platser som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning).

Säkerställ att deltagarna får regelbunden återkoppling om hur organisationen tar till sig de idéer och förslag som lämnats.

VIKTIGA LÄNKAR

- **OGP participation and co-creation standards, Open Government Partnership**
- **Innovative citizen participation and new democratic institutions- catching the deliberative wave**, OECD
- **Organising intercultural and interreligious activities – a toolkit for local authorities**, Europarådets kommunalkongress

Att inrätta ett råd för mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter berör många komplexa frågor som påverkar en mängd olika lokala aktörer. Människor bör involveras aktivt, eftersom delaktighet är en viktig del av det rättighetsbaserade arbetssättet (RBA). Ett råd som samlar medborgare, förtroendevalda, de respektive förvaltningarna och det civila samhället kan bidra till att skapa stöd för lokala handlingsplaner och åtgärder som bidrar till respekt för de mänskliga rättigheterna.

GODA EXEMPEL

Graz råd för mänskliga rättigheter består av lokala intressenter och representanter för staden och övervakar situationen för de mänskliga rättigheterna. Rådet rapporterar årligen till kommunfullmäktige om utmaningar, goda exempel och rekommendationer.

I **Malmö** återfinns **rådet för den nationella minoriteten romer** som består av valda rådsmedlemmar och företrädare för romska civilsamhällesorganisationer. Rådet stödjer romernas delaktighet, verkar för att bekämpa diskriminering och främjar romernas kultur och språk.

Andra exempel är den **”samarbetspakt”** som undertecknats mellan **Bologna** och lokala hbtqi-föreningar och **”rundabordsmötet om mänskliga rättigheter”** i **Salzburg**.

Att inrätta en antidiskrimineringsfunktion eller en lokal ombudsperson

9

Organisationer inom offentliga förvaltning har inte bara en skyldighet att se till så att de mänskliga rättigheterna respekteras och efterlevs. De har också en skyldighet att säkerställa att medborgarna har tillgång till stöd, vägledning och rättsmedel när deras rättigheter kränks. Städerna kan inrätta en antidiskrimineringsfunktion för att hantera kränkningar av de mänskliga rättigheterna, inrätta ett lokalt eller regionalt ombudsmannaorgan och/eller införa andra former av åtgärder för stadens invånare.

HUR?

Öka medvetenheten om rättigheter och om vad invånarna kan göra när de kränks.

.....

Använd statistiken från en sådan funktion, och från andra lokala brottsofferorganisationer, för att förbättra organisationens arbete med att tillgodose de mänskliga rättigheterna.

.....

Överväg att anställa brobyggare för att förbättra den sociala inkluderingen och hjälpa till att lösa konflikter.

.....

GODA EXEMPEL

Graz, Nürnberg, Salzburg, Utrecht och **Wien**, har inrättat antidiskrimineringsbyråer.

I **Valencia** bidrar **kontoret med ansvar för icke-diskriminering och hatbrott** till stadens ramverk för invandring och interkulturalitet (2019–2022). Det stödjer detta arbete genom att utbilda stadens personal i frågor som rör mänskliga rättigheter, diskriminering och hat.

I **Barcelona** stöds arbetet på **kontoret för icke-diskriminering** av **Barcelonas expertgrupp mot diskriminering**. Expertgruppen övervakar de mänskliga rättigheterna och lägger fram en årlig rapport.

VIKTIGA LÄNKAR

- ECCAR:s **handlingsplan med 10 punkter** och en **sammanställning av åtgärder för jämställdhet**, European Coalition for Cities against Racism

10

Att årligen rapportera om mänskliga rättigheter i staden

HUR?

Identifiera, i ett tidigt skede, robusta, mätbara indikatorer som kan visa hur stadens arbete utvecklas.

.....

Fokusera inte bara på utmaningar, utan inkludera även goda exempel och framgångsfaktorer.

.....

Använd årsrapporten i syfte att bidra till den offentliga debatten om mänskliga rättigheter, särskilt i frågor som är av stort intresse för allmänheten.

.....

Mänskliga rättigheter måste vara en integrerad del av stadens arbete, t.ex. när det gäller tillhandahållande av offentliga service, förvaltning av offentliga utrymmen, social omsorg och utbildning eller när det gäller deltagande i offentliga angelägenheter samt i det sociala och ekonomiska livet. Det finns också människorättsliga aspekter av kollektivtrafik, vattenförsörjning och avlopp, elförsörjning, miljö, digitalisering, kultur, konst och idrott.

En mekanism för årlig rapportering om stadens arbete med mänskliga rättigheter gör det möjligt att övervaka framstegen, identifiera lärdomar och föreslå nya aktiviteter.

GODA EXEMPEL

Graz och **York** har under flera år årligen rapporterat om situationen för de mänskliga rättigheterna med stöd från sina kommuner och det civila samhället.

Expertgruppen mot diskriminering i Barcelona har sedan 2018 publicerat en **årsrapport** med detaljerade uppgifter om diskriminering, de åtgärder och initiativ som vidtagits inom området och förslag till framtida åtgärder. Rapporten bygger på information och sakkunskap från **kontoret för icke-diskriminering**, stadens resurscentrum för mänskliga rättigheter och flera organisationer för stöd till brottsoffer.

VIKTIGA LÄNKAR

- **Manual on human rights monitoring (kapitel 13) – human rights reporting**, Förenta nationerna

Att samarbeta och utveckla partnerskap med nationella, europeiska och internationella organisationer för mänskliga rättigheter

11

Mänskliga rättigheter är ett gemensamt ansvar för alla nivåer av offentlig förvaltning. Partnerskap och samarbete är därför avgörande för att framgångsrikt implementera de mänskliga rättigheterna. Det finns en rad olika nationella, europeiska och internationella organisationer som kan stödja och samarbeta med städer när det gäller mänskliga rättigheter.

GODA EXEMPEL

Turin samordnar det **italienska nätverket för regioner, autonoma provinser och lokala myndigheter** (RE.A.DY). Nätverket hjälper till att förebygga, bekämpa och motverka diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet.

År 2021 inrättade **Nederländerna** en **plattform för kommuner på området mänskliga rättigheter** som en del av den **nationella handlingsplanen**. Det är ett gemensamt initiativ mellan Nederländernas kommunsammanslutning, den akademiska världen och regeringen i syfte att underlätta utbyte av praktiska erfarenheter. I **Sverige** finns ett stort nätverk av lokala och regionala experter på mänskliga rättigheter som regelbundet träffas för att diskutera frågor om mänskliga rättigheter och utbyta goda exempel. Nätverket, och övriga aktörer, kan bland annat använda sig av den **plattform för policy- och verksamhetsutveckling** som Sveriges Kommuner och Regioner har tagit fram i samarbete med Raoul Wallenberg-institutet.

HUR?

Samarbeta kring mänskliga rättigheter med den nationella regeringen, det nationella institutet för mänskliga rättigheter, jämställdhetsorganet eller ombudsmannen, det civila samhället och den akademiska världen.

.....

Dela dina erfarenheter och lärdomar med EU och internationella organisationer (t.ex. FN, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, Europarådet och EU:s institutioner och organ).

.....

Samarbeta med andra städer och regioner, till exempel genom nätverk som din stad deltar i.

.....

11

VIKTIGA LÄNKAR

- **Ten points to advance a common agenda on local governments and human rights**, FN:s kontor för mänskliga rättigheter – OHCHR och United Cities and Local Governments (UCLG-CSIPDHR)

I **Zagreb** samarbetade kommunen med funktionsrättsorganisationer, universitetet i Zagreb och den privata IT-sektorn för att skapa en **mobilapp** som informerar om tillgänglighet i byggnader, gator och kollektivtrafik för personer med funktionsnedsättning.

I **Köln** återfinns **Human Rights City Initiative** som är en oberoende gräsrotsorganisation som syftar till att stödja arbetet för mänskliga rättigheter och mobilisera Köln till att bli en MR-stad.

I **Norge** har **den nationella institutionen för mänskliga rättigheter** startat ett projekt för att öka städer och regioners medvetenhet om deras internationella förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter samt om hur de ska uppfylla dem och bli en MR-stad.

Städerna **Aghia Varvara** i Grekland, **Mátraverebély** i Ungern samt **Rakytník** och **Hrabušice** i Slovakien strävade efter att förbättra relationerna mellan romer och den övriga befolkningen. Dessa städer bidrog till FRA:s projekt om **lokalt engagemang för romsk inkludering** (LERI) genom att, i var och en av dessa städer, utforma deltagarorienterade forskningsprojekt med åtgärder som fokuserar på samhällsutveckling. FRA-projektet omfattade följande **22 orter** i 11 medlemsstater.

↑ **FRA:s LERI-projekt.**

Romska ungdomar diskuterar interetniska relationer med borgmästaren i Aghia Varvara, Grekland.

Verktyg —

Metoder och resurser för att stödja arbetet med mänskliga rättigheter

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

Att integrera mänskliga rättigheter i stadens arbete och verksamhet

12

Att integrera de mänskliga rättigheterna innebär att de systematiskt beaktas på inom organisationen och stadens arbete. Det rättighetsbaserade arbetssättet utgör en viktig del i integrering och bör genomsyra strategier, policyer, beslut och daglig verksamhet. Integreringsarbetet och rättighetsbaserat arbetssätt kan också kopplas till specifika områden, till exempel jämställdhet, som också kallas "jämställdhetsintegrering".

GODA EXEMPEL

Sveriges Kommuner och Regioner stödjer sina medlemmar i hur de kan integrera **mänskliga rättigheter** i ledning, styrning och tillhandahållande av tjänster genom utbildning i mänskliga rättigheter och en **webbplattform**.

I Spanien arbetar **Fuenlabrada** med att integrera **principer för närpolisverksamhet och grundläggande rättigheter** i den lokala polisens arbete genom att inrätta en specialiserad enhet, styrdokument för mångfald och integration samt åtgärder för att bekämpa hatbrott. Staden bygger också upp kapacitet för att säkerställa olika gruppers rättigheter (t.ex. hbtqi-personer och utrikesfödda) och bidrar till verktyg för rättighetsbaserad polisverksamhet i samhället.

HUR?

Integrering av mänskliga rättigheter implementeras effektivt när det sker på ett formaliserat sätt och stöds av stadens ledning.

.....

Diskutera internt med varje förvaltning kring hur man bäst kan integrera mänskliga rättigheter i det dagliga arbetet. Utgå från tidigare goda exempel för att utveckla arbetet ytterligare.

.....

Utveckla ett nätverk för mänskliga rättigheter med representanter från respektive förvaltning.

.....

VIKTIGA LÄNKAR

- **Children's rights mainstreaming**, Europarådet
- **Gender mainstreaming in local authorities - best practices**, UN-Habitat

13

Att tillämpa ett rättighetsbaserat arbetssätt (RBA) i alla stadens verksamheter

HUR?

Dela med dig av dina erfarenheter av RBA till andra städer.
.....

Involvera experter när du integrerar RBA i stadens arbete.
.....

Se till att staden utgår från RBA-principerna vid beslut och framtagande av policyer: integrering, jämlikhet och icke-diskriminering, delaktighet, legalitet, ansvarsutkrävande och transparens.
.....

VIKTIGA LÄNKAR

- **Metodhandledning: Staden för mänskliga rättigheter – Barcelonamodellen**, Barcelona
- **Frequently asked questions on a human rights-based approach to development cooperation**, FN:s kontor för mänskliga rättigheter – OHCHR
- **Guiding principles for a human rights-based approach on public services**, det portugisiska ordförandeskapet för Europeiska unionens råd

RBA är ett förhållningssätt som bidrar till att omsätta respekten för, och skyddet av, de mänskliga rättigheterna i praktiska steg och aktiviteter. Det rättighetsbaserade arbetssättet är förankrat i ett system av rättigheter som härrör från internationella åtaganden och normer. RBA avser förbättra såväl processer som resultat avseende de mänskliga rättigheterna.

GODA EXEMPEL

Västra Götalandsregionen utgick från RBA-principerna i sin **handlingsplan för mänskliga rättigheter**. Det rättighetsbaserade förhållningssättet var också utgångspunkten i ett projekt om psykiatrisk vård där patienter och vårdpersonal deltog.

Amsterdam och **Helsingfors** utgick från RBA när de exempelvis inrättade **register** över sina algoritmer och system för artificiell intelligens,

Under 2021 anordnade **Barcelona** sitt första **deltagarbaserade budgetprogram**, som omfattade cirka 40 000 registrerade invånare från 14 år och uppåt.

14

Att utveckla kunskap genom ömsesidigt lärande och utbildning om mänskliga rättigheter

Färdighetsträning och utbildning i mänskliga rättigheter kan bidra till att utveckla kapacitet och ge städer och andra lokala aktörer de kunskaper och färdigheter som de behöver för att skydda och implementera de mänskliga rättigheterna. Utbildningen kan omfatta folkvalda, ledning, medarbetare och specifika yrkesgrupper (t.ex. polis, lärare, vårdpersonal och socialtjänst).

GODA EXEMPEL

Bordeaux har skapat en ”**mångfaldscertifiering**” för att främja god sed inom rekrytering, yrkesutveckling, upphandling och kommunikation. Staden har också infört personalutbildning och bestämmelser om mångfald i upphandlingar.

Köpenhamn har i samarbete med **lokala yrkesorganisationer** infört utbildningskurser för dörrvakter, säkerhetsvakter och annan personal på nattklubbar, barer och restauranger för att arbeta mot diskriminering med fokus på hur man kan undvika diskriminering och hur man kan förebygga eventuella konflikter.

Nürnberg organiserar **utbildningar** i skolor och **utbildningar om mänskliga rättigheter** för ungdomar och andra grupper, t.ex. de som arbetar med barn och äldre, polisen, de väpnade styrkorna och inom förvaltningen.

HUR?

Undvik traditionell instruktionsinriktad utbildning i mänskliga rättigheter, särskilt sådan som inte har någon koppling till det specifika sammanhanget, eftersom den riskerar att bli ineffektiv.

Integrera mänskliga rättigheter i introduktionen och den allmänna utbildningen för förtroendevalda, förvaltningsledningen och övriga medarbetare.

Visa på fördelarna med mänskliga rättigheter inom ramen för tillhandahållandet offentliga tjänster.

VIKTIGA LÄNKAR

- **Developing human rights narratives to counter hate speech**, kurs för utbildning av utbildare, Europarådet

15

HUR?

Inkludera tillförlitlig data i budgetarbetet för att identifiera vilka områden som kräver offentliga åtgärder.

.....

Inkludera krav på respekt för, och efterlevnad av, mänskliga rättigheter vid offentlig upphandling.

.....

Det finns inget behov av att skapa en ny budgetprocess. Integrera i stället mänskliga rättigheter i redan befintliga budgetförfaranden.

.....

VIKTIGA LÄNKAR

- **Realizing human rights through government budgets**, FN:s kontor för mänskliga rättigheter – OHCHR
- **What is human rights budget work?**, den skotska kommissionen för mänskliga rättigheter
- **Public procurement and human rights** och **Driving change through public procurement: A toolkit on human rights for procurement policy makers and practitioners**, det danska institutet för mänskliga rättigheter

Att beakta de mänskliga rättigheterna i budget- och upphandlingsprocesser

Budgetering med utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna eller så kallad "MR-budgetering" innebär att principer om mänskliga rättigheter beaktas i alla skeden av budgetarbetet. Detta garanterar att anslagna medel bidrar till stadens prioriteringar för mänskliga rättigheter. Det bidrar också till att öka människors delaktighet och därmed till att förbättra ansvarutkrävande och transparens. I upphandlingar säkerställer kravställningar med utgångspunkt i mänskliga rättigheter att externa leverantörer levererar tjänster som uppfyller och respekterar de mänskliga rättigheterna.

GODA EXEMPEL

Wien har sedan 2006 inkluderat jämställdhetsbudgetering som en del av sitt **arbete för att integrera ett jämställdhetsperspektiv**. I processen uppmärksammas vem som drar nytta av budgetanslagen och arbetet bidrar därmed till att säkerställa att den ekonomiska planeringen är jämställd.

Att upprätta och genomföra en lokal handlingsplan för mänskliga rättigheter

16

HUR?

Ta fram en aktuell lägesbild för att bedöma situationen. Lägesbilden syftar till att identifiera nuvarande brister i efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna samt ska göra det möjligt att mäta framsteg över tid.

.....

Involvera lokala intressenter inom och utanför förvaltningen, inklusive första linjens medarbetare. Detta för att få en bättre förståelse för vad som fungerar bäst och för att utveckla gemensamt ägandeskap och ansvar.

.....

Koppla den lokala handlingsplanen till relevanta nationella, europeiska och internationella styrdokument eller överenskommelser.

.....

VIKTIGA LÄNKAR

- [Handbook on national human rights plans of action](#), FN:s kontor för mänskliga rättigheter – OHCHR
- [National human rights action plans in the EU](#), FRA

För att skydda och tillämpa de mänskliga rättigheterna krävs åtgärder på både lång och kort sikt. En lokal handlingsplan bidrar till att utforma och genomföra en rad åtgärder, strategier och initiativ som bygger på lokala behov och utmaningar. Dessa bör omfatta specifika mål på kort och lång sikt, aktiviteter för att uppnå målen och indikatorer för att mäta insatsernas effekt.

GODA EXEMPEL

Madrid inrättade en lokal **strategisk plan för mänskliga rättigheter för 2017–2019**. Den omfattade 22 mål och rättigheter inom fem tematiska områden samt byggde på samråd med medborgarna, förvaltningarna och det civila samhället.

Bordeaux har en **handlingsplan för att bekämpa diskriminering**. Handlingsplanen bygger på uppgifter som samlats in vid rundabordssamtal, dialoger med enskilda personer och civilsamhällesorganisation samt en enkätundersökning som genomförts av expertgruppen för jämställdhet och kampen mot diskriminering.

I **Utrecht** var en **studie från 2011** den första där man undersökte skärningspunkten mellan kommunalt arbete och mänskliga rättigheter. Studien bidrog till att kartlägga stadens arbete med mänskliga rättigheter och fungerade också som en utgångspunkt för vidare arbete.

17

Att säkerställa att lokala beslut är förenliga med de mänskliga rättigheterna

HUR?

Sök expertråd för att i förväg bedöma beslutens potentiella konsekvenser för de mänskliga rättigheterna.
.....

Ta kontakt med oberoende experter eller specialister med specifik sakkunskap, eftersom oberoende rådgivning är avgörande för trovärdigheten.
.....

Säkerställ att processen och dess resultat är transparenta.
.....

Städer och annan offentlig förvaltning har skyldigheter. Detta innebär att dessa organisationer måste se till att alla deras beslut, styrdokument och aktiviteter är förenliga med de mänskliga rättigheterna. De kan kontrollera detta genom att

- säkerställa att de i sitt arbete respekterar och uppfyller de skyldigheter som fastställs i nationell, europeisk och internationell rätt,
- utvärdera vilka negativa och positiva konsekvenser för de mänskliga rättigheterna som lokala åtgärder kan ge upphov till (i förväg),
- inrätta mekanismer för att utvärdera eventuella positiva och negativa effekter på de mänskliga rättigheterna och vidta åtgärder i enlighet med detta (i efterhand).

17

18

19

20

VIKTIGA LÄNKAR

- Recommendation on **democratic accountability of elected representatives and elected bodies at local and regional level**, Europarådet
- Olika **vägledningar och broschyrer** t.ex. om lokal rösträtt, förebyggande av korruption, Europarådets kommunalkongress

GODA EXEMPEL

I **Graz** övervakar och rapporterar **rådet för mänskliga rättigheter** årligen om arbetet med mänskliga rättigheter, inklusive **valkampanjer**, genom att bedöma om alla politiska partiers valmaterial, tal och intervjuer är förenliga med de mänskliga rättigheterna.

I **Swansea** bidrar en **granskningsprocess** som leds av "granskande rådsmedlemmar" till att ställa medlemmar i beslutande församlingar till svars, ge människor en röst och förbättra tillhandahållandet av offentliga tjänster.

Att övervaka och utvärdera stadens arbete på ett deltagarbaserat sätt

18

Offentlig förvaltning bör rutinmässigt utvärdera hur deras styrning och åtgärder påverkar de mänskliga rättigheterna. Genom granskning, övervakning och utvärdering kan städerna identifiera vad som fungerar bäst, upptäcka utmaningar som kräver ytterligare åtgärder, bidra till att skapa nya idéer och öka möjligheten till ansvarsutkrävande och transparens i tillhandahållandet av offentliga tjänster. Detta stärker allmänhetens förtroende.

EXEMPEL PÅ PRAXIS

Lunds handlingsplan mot diskriminering 2020–2021 bygger på en utvärdering av den tidigare planen från 2019–2020. Återkoppling från elever, lärare och övrig personal genom enkäter bidrog till utformningen av den nya planen.

Bonn använde sig av ramverket för **indikatorer för tyska städer, distrikt och kommuner** för att hjälpa staden att **övervaka framsteg**, på ett öppet sätt, i dess arbete med de globala målen för hållbar utveckling.

HUR?

Fundera över hur du bäst övervakar och utvärderar politiken i ditt eget lokala sammanhang.

Nyttja befintliga ramar för indikatorer (t.ex. de globala målen för hållbar utveckling) eller granskningsmekanismer för tematiska frågor (t.ex. interkulturalitet, jämlikhet och icke-diskriminering, barnets rättigheter, romsk inkludering).

Involvera rättighetsinnehavarna och det civila samhället i processen.

VIKTIGA LÄNKAR

- **Human rights indicators – a guide to measurement and implementation**, FN:s kontor för mänskliga rättigheter – OHCHR
- **Monitoring and evaluating national urban policy: A guide**, UN-Habitat
- **Intercultural cities index**, Programmet för interkulturella städer, Europarådet

19

Att öka människors medvetenhet om mänskliga rättigheter

HUR?

Berätta om den mänskliga historien bakom statistiken.

.....

Identifiera "förebilder" som kan ge en autentisk röst åt ditt budskap. De kan vara ledare i samhället, influencers eller personer vars rättigheter påverkas.

.....

Belöna framgångsrika gräsrotsinitiativ (t.ex. genom utmärkelser, priser, certifiering för mänskliga rättigheter, idrotts- eller kulturevenemang).

.....

För att de mänskliga rättigheterna ska kunna uppfyllas krävs allmänhetens förtroende och stöd. Stådena kan uppnå detta genom att på ett effektivt sätt informera om och främja mänskliga rättigheter genom allmänna informationsinsatser för att öka medvetenheten och genom riktade initiativ, t.ex. för lärare, poliser och vårdgivare.

GODA EXEMPEL

Barcelonas strategi mot rykten är en integrerad del av stadens övergripande arbetssätt för att främja jämlikhet samt bekämpa diskriminering och hat. Strategin bidrar till att öka medvetenheten om rykten, fördomar och stereotyper och bidrar till att de avslöjas som sådana, tillhandahåller verktyg och resurser för att motverka rykten och främjar dialog om interkulturella relationer.

Gdańsk anordnar årligen en **demokrivecka** med debatter, workshops, möten och filmvisningar för att uppmärksamma deltagande, demokrati och mänskliga rättigheter. I samarbete med Europeiska regionkommittén lanserade staden 2021 också **borgmästare Paweł Adamowicz's pris** för mod och framstående insatser för att främja frihet, solidaritet och jämlikhet.

VIKTIGA LÄNKAR

- **Toolkit for human rights speech**, Europarådet
- **Alternative narratives and inclusive communication**, Programmet för interkulturella städer, Europarådet
- **Positive Input: your practical guide to dealing with disinformation**, FRA

Det har aldrig varit viktigare att tala för de mänskliga rättigheterna!

Internationella människorättsorganisationer i hela Europa har gått samman med FRA och slutit upp bakom de tio tipsen för att effektivt informera om mänskliga rättigheter.

Det är dessa nyckelåtgärder som man kan arbeta med, till exempel när det gäller hur man uttrycker gemensamma värden, skapar koalitioner, fokuserar på hopp och leder med hjälp av språket.

Mer information finns i **spellistan** med videor (2021) och i **häftet** (2018).

I en kampanj för att **stoppa barnarbete** använde sig till exempel reklambyrån Glasnost, Hivos People Unlimited och Haags kommun av nya röster från Instagram-influencers för att sprida sitt budskap. Genom att "ge sitt budskap en autentisk röst" bidrog initiativet till att nå ut till över 100 000 följare och fångade uppmärksamheten hos en ung publik och i de stora medierna.

20

Att samarbeta internationellt och bidra till ömsesidigt utbyte och ömsesidigt lärande mellan städer när det gäller mänskliga rättigheter

HUR?

Stadsnätverk på olika teman skulle kunna identifiera och inkludera aspekter av mänskliga rättigheter.

.....

EU:s **program för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden** ger finansieringsstöd till städer för att bygga upp kapacitet, främja värderingar, stödja medborgardeltagande o.s.v.

.....

Städer skulle kunna överväga att samarbeta för att utveckla en certifiering eller ackrediteringsprocess för städer som uppfyller kraven i **ramverket för städer för mänskliga rättigheter i EU**.

.....

VIKTIGA LÄNKAR

- De viktigaste transnationella nätverken finns förtecknade i slutet av den här vägledningen.

Städer och offentlig förvaltning på lokal och regional nivå är innovationshubbar för arbete med mänskliga rättigheter. Genom utbyten mellan kollegor, vänorter och nätverk kan man dela med sig av gemensamma utmaningar och lösningar, stödja ömsesidigt lärande och bygga upp resurser för att sätta mänskliga rättigheter i en lokal kontext.

GODA EXEMPEL

I **Pact of Free Cities** samarbetar **Bratislava, Budapest, Prag och Warszawa** för att främja demokrati, pluralism, öppenhet och kulturell mångfald. År 2021 gick **20 städer** med i initiativet, däribland **Amsterdam, Barcelona, Florens, Frankfurt, Gdańsk, Ljubljana, Mannheim, Paris, Rijeka, Stuttgart, Wien och Zagreb**. Samarbetet gör det lättare att nå ut till EU inom gemensamma intresseområden, att samla resurser och erbjuda möjligheter till samarbete inom olika områden (t.ex. hållbarhet, social integration och den digitala agendan).

Eurocities Social Affairs Forum har tagit initiativ till en digital plattform för att hjälpa sina nätverksmedlemmar att stödja informationsutbytet om mänskliga rättigheter och initiativet för MR-städer.

Fler användbara resurser

- **A human rights-based approach to data**, FN:s kontor för mänskliga rättigheter – OHCHR
- **Annual human rights indicator report**, York Human Rights City Coalition
- **Bringing human rights home: How state and local governments can use human rights to advance local policy**, Columbia Law School, Human Rights Institute
- **Communicating human rights**, European Network of NHRIs
- **European capitals of inclusion and diversity award**, EU
- **Five steps in the right direction – a human rights-based approach**, Västra Götaland-regionen
- **Gender budgeting: Step-by-step toolkit**, Europeiska jämställdhetsinstitutet
- **Gwangju guiding principles for a human rights city**, 2014 World Human Rights Cities Forum (Gwangju, Sydkorea)
- **Handböcker om mänskliga rättigheter** (t.ex. dataskydd, barnets rättigheter), FRA
- **Human rights and local government – lessons from human rights cities in Europe**, Human Rights Centre, University of Essex
- **Human rights-based approach to programming**, UN Educational, Scientific, and Cultural Organization – UNESCO
- **Human rights cities**, People's Movement for Human Rights Education
- **Human rights cities and regions – Swedish and international perspectives**, Raoul Wallenberg-institutet och Sveriges Kommuner och Regioner
- **Human rights cities indicators**, Raoul Wallenberg-institutet

- Handbok om mänskliga rättigheter **Vol. 1: Fighting against discrimination** och **Vol. 2: Social rights**, Europarådets kommunalkongress
- **Human rights go local**, International Centre for the Promotion of Human Rights at Local and Regional Levels, inom ramen för UNESCO
- **Indicators and data for human rights and sustainable development**, det danska institutet för mänskliga rättigheter
- **Att göra rättigheter till verklighet: en handledning för lokala och regionala myndigheter**, FRA

Ett urval av transnationella nätverk för mänskliga rättigheter

- **European Coalition of Cities against Racism** (ECCAR)
- **International Coalition of Inclusive and Sustainable Cities** (ICCAR)
- **United Cities and Local Governments Committee on Social Inclusion, Participatory Democracy and Human Rights** (UCLG-CSIPDHR)
- **Eurocities**
- **Europeiska kommuners och regioners råd** (CEMR)
- **Europeiska regionförsamlingen** (AER)
- **European Association for Local Democracy** (ALDA)
- **Europeiska unionens strategi för Donauregionen**
- **European Forum for Urban Security** (EFUS)
- **Programmet för interkulturella städer** (Europarådet)

- **Child Friendly Cities Initiative**
- **Rainbow Cities Network**
- **Human Rights Cities Network**
- **Cities for Digital Rights**
- **Consejo de Municipios y Regiones de Europa** (CEMR, Council of European Municipalities and Regions)
- **Estrategia de la UE para la región del Danubio**
- **Eurocities**
- **Foro Europeo de Seguridad Urbana** (EFUS, European Forum for Urban Security)
- **Iniciativa de Ciudades Amigas de la Infancia**
- **Programa de ciudades interculturales** (CE)
- **Red de Ciudades de Derechos Humanos** (Human Rights Cities Network)
- **Red Rainbow Cities**

FRA

 EUROPEAN UNION AGENCY
 FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

VI FRÄMJAR OCH SKYDDAR DINA GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER I EU —

FRA – EUROPEISKA UNIONENS BYRÅ FÖR GRUNDLÄGGANDE RÄTTIGHETER

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien – Österrike

TFN +43 158030-0 – FAX +43 158030-699

fra.europa.eu

 facebook.com/fundamentalrights

 twitter.com/EURightsAgency

 linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

Detta dokument (*Human rights cities in the European Union – A guide to support local authorities in making human rights part of people's daily life*) har översatts från engelska på uppdrag av länsstyrelserna, genom samordnings- och utvecklingsuppdraget i mänskliga rättigheter.

FRA ansvarar inte för översättningen.

Länsstyrelserna

Europeiska unionens
publikationsbyrå